

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет *Географічний*
Кафедра конструктивної географії і картографії

Затверджено

На засіданні кафедри конструктивної
географії і картографії
факультету географічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від “31” серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри д.т.н. Іванов Є.А.

Силабус

з навчальної дисципліни «**Заповідна геосозологія**»,
що викладається в межах
ОПП Прикладна екологія
другого магістерського рівня вищої освіти
для здобувачів з спеціальності: 101 Екологія

Силабус курсу Заповідна геосозологія
2023-2024 навчального року

Назва курсу	Заповідна геосозологія
Адреса викладання курсу	м. Львів, в. Дорошенка 41
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра конструктивної географії і картографії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Спеціальність : 101 Екологія Галузь знань: 10 Природничі науки
Викладачі курсу	Кричевська Діана Анатоліївна, доцент кафедри конструктивної географії і картографії
Контактна інформація викладачів	Diana.Krychevska@lnu.edu.ua, Кричевська Діана Анатоліївна - Географічний факультет (lnu.edu.ua) +38 050 7677352 м. Львів, в. Дорошенка 41, к. 66.
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації. Для погодження часу консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2027
Інформація про курс	<p>Навчальна дисципліна «Заповідна геосозологія» знайомить студентів із теоретичними та прикладними аспектами резервування, проектування й функціонування природоохоронних територій та екологічних мереж в Україні та світі.</p> <p>Тематика курсу передбачає: надання студентам знань про біологічні і географічні аспекти планування та оптимізації територій заповідних об'єктів; ознайомлення із змістом головних міжнародних Програм, що діють у сфері захисту природних територій у світі, класифікацією природоохоронних територій МСОП, станом сучасних глобальних мереж природоохоронних територій; ознайомлення із процедурою створення різних за призначенням об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) в Україні, особливостями функціонування природно-заповідних установ (змістом наукової, еколого-освітньої та рекреаційної діяльності), із Законами та нормативними документами України у галузі заповідної справи; ознайомлення із європейськими і національними підходами до планування структурних елементів екологічних мереж; формування вмінь аналізу структури ПЗФ та його розподілу на території держави, схем регіональних та локальних екомереж.</p> <p>Ця дисципліна також забезпечує виконання таких програмних результатів навчання відповідно до ОПП «Прикладна екологія» та Стандарту вищої освіти України (другий (магістерський) рівень, спеціальність 101 – «Екологія», 2018) як формування у студентів «вміння аналізувати схеми, плани та проекти планування територій з метою проектування природоохоронних об'єктів та природоохоронних зон; вміння оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища». Отриманні знання і вміння важливі для фахівців, що працюватимуть в установах ПЗФ України, державних та громадських організаціях, що</p>

	займаються екологічним плануванням, моніторингом, інспектуванням.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Заповідна геосозологія» є нормативною дисципліною у магістерській програмі спеціальності 101 Екологія для освітньої програми «Прикладна екологія», яка викладається у 1 семестрі обсягом в 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<p>Мета курсу: теоретична і методична підготовка студентів у галузі природно-заповідної справи, у результаті якої вони зможуть застосувати отримані знання для проведення наукових досліджень та іншої діяльності в установах природно-заповідного фонду, здійснювати екологічний контроль за природокористуванням, що здійснюється на територіях (структурних елементах) екомережі.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ознайомлення з теоретичними основами геосозології, об'єктом, предметом і завданнями її вивчення, місцем в структурі охорони природи (созології); 2) надання знань про біологічні і географічні аспекти планування та оптимізації територій заповідних об'єктів та їх мережі, структуру і складові елементи екологічної мережі України; 3) ознайомлення із змістом головних міжнародних Програм, що діють у сфері захисту природних територій у світі, класифікацією природоохоронних територій МСОП, станом сучасних глобальних мереж природоохоронних територій; 4) ознайомлення із процедурою створення різних за призначенням об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) в Україні, особливостями функціонування природно-заповідних установ (змістом наукової, еколого-освітньої та рекреаційної діяльності), із Законами та нормативними документами України у галузі заповідної справи; ознайомлення із європейськими і національними підходами до планування структурних елементів екологічних мереж; 5) формування вмінь аналізу структури ПЗФ та його розподілу на території держави і її регіонів, аналізу схем регіональних та локальних екомереж. <p>Зміст ОК 11 «Заповідна геосозологія» має сприяти формуванню у студентів такої інтегральної компетентності: здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій, та характеризуватися невизначеністю умов і вимог.</p> <p>А також таких загальних та фахових компетентностей:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. ЗК 2. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) ЗК 4. Здатність розробляти та управляти проектами ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети. <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК 1. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони</p>

	<p>довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.</p> <p>ФК 3. Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.</p> <p>ФК 4. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.</p> <p>ФК 5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та не фахівців.</p> <p>ФК 6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>ФК 7. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.</p> <p>ФК 8. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>ФК 10. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.</p> <p>ФК 11. Здатність застосовувати знання природоохоронного законодавства України та міжнародного природоохоронного законодавства при оцінюванні ризиків локального та глобального характеру.</p> <p>ФК 12. Здатність застосовувати геоінформаційні технології у прогнозуванні та управлінні різними категоріями екологічних небезпек і надзвичайних ситуацій.</p> <p>ФК 13. Здатність досліджувати екологічну інфраструктуру, як базову основу збереження якості життєвого середовища, втілювати проекти з реставрації та ревіталізації забруднених ландшафтів.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геосозологія – інтегральна природоохоронна наука. Завдання созології ландшафтів / С. Стойко // Вісник Львівського університету. Серія географічна. - 2009. - Вип. 37. - С. 11-20. – Ел.рес.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2009_37_4 2. Закон України "Про загальнодержавну Програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки" // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 47. – С.405-482. 3. Закон України “Про природно-заповідний фонд (ПЗФ) України” // Екологія і закон. Екологічне законодавство України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Книга 2. – С. 293-320 4. Закон України «Про екологічну мережу України». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 45, ст.502 5. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.: Географіка,2003.- 306 с. 6. Заповідні території Львівщини: За ред. С.М. Стойко.- Львів ЗУКУ 2008, 152с. 7. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання: Монографія. – Ужгород, Ліра, 2002. – 312 с. 8. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.

9. Кричевська Д. Екологічна мережа. Львівська область: природні умови та ресурси: монографія / Брусак В., Кричевська Д., Сенчина Б. // за заг. ред. д-ра геогр. наук, проф. М.М.Назарука. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С.442-456
10. Кричевська Д., Брусак В, Сенчина Б. Природно-заповідний фонд. Природоохоронні ресурси / Брусак Віталій, Зінько Юрій, Кравчук Ярослав, Кричевська Діана, Сенчина Богдана, Шевчук Оксана // Геоєкологія Львівської області / Під редакцією Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–168. (підрозділ 1.5.1;
11. Кричевська Д., Брусак В, Сенчина Б. Природно-заповідні установи міжнародного і національного значення. Природоохоронні ресурси / Брусак Віталій, Зінько Юрій, Кравчук Ярослав, Кричевська Діана, Сенчина Богдана, Шевчук Оксана // Геоєкологія Львівської області / Під редакцією Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–168. (підрозділ 1.5.2)
12. Кричевська Д., Брусак В., Сенчина Б. Оптимізація природно-заповідного фонду та формування екомережі. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / Брусак Віталій, Іванов Євген, Ковальчук Іван, Койнова Ірина, Курганевич Людмила, Лопушанська Марія, Пилипович Ольга, Сенчина Богдана // Геоєкологія Львівської області : монографія / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. С. 474–532. (підрозділи 3.5.4)
13. Кричевська Д.А. Мережа та структура комплексних, геологічних, і гідрологічних пам'яток природи Львівської області /Д. А. Кричевська, В.П. Брусак // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. - 2019. Вип. 2 (10), - С. 3–17
14. ProtectedPlanet 2014-2022. The World Database on Protected Areas (WDPA) is the most comprehensive global database on terrestrial and marine protected areas. URL: <https://protectedplanet.net/>
15. Emerald Network - General Viewer. European Environment Agency. URL: <https://emerald.eea.europa.eu/> (Accessed: 1 February 2021)
16. MacArthur R. H., Wilson E. O. (2001). The Theory of Island Biogeography. Princeton: Princeton University Press, 224.

Інформаційні ресурси:

1. Закони України. Ел.рес.: <http://www.rada.gov.ua/laws/>
2. МБО «Екологія-Право-Людина»(ЕПЛ) Ел.рес.: <http://epl.org.ua/istoriya/>
3. Природно-заповідний фонд. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. Ел.рес: <https://mepr.gov.ua/timeline/Prirodnozapovidniy-fond.html>
4. Man and the Biosphere (MAB) Programme. URL: <https://en.unesco.org/mab>
5. RAMSAR SITES INFORMATION SERVICES. URL: <https://rsis.ramsar.org>
6. The IUCN Red List. URL: <https://www.iucnredlist.org/about/uses>
7. The United Nations Environment Programme (UNEP). URL: <https://www.unenvironment.org/about-un-environment>
8. World Heritage. URL: <http://whc.unesco.org/en/about/>
9. World Wide Fund For Nature Ukraine. URL: <https://wwf.ua/>

Допоміжна

1. Горб К.М. Теорія та практика організації території особливої охорони. Навчальний посібник.- Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. - 56 с.
2. Грищенко Ю.М. Особливо охоронні території та охорона генофонду. Конспект лекцій. – Рівне: РДТУ, 2000. –30 с.
3. Екологічний атлас України. – К.: «Центр екологічної освіти та інформації», 2009. – 104 с.
4. Збереження біорізноманіття і створення екомережі. Інформаційний довідник. Марушевський Г.Б., Мельничук В. П., Костюшкін В.А.Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл. 2008
5. Конвенція про біологічне різноманіття // Екологія і закон. Екологічне законодавство України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Книга 2. – С. 494-516.
6. Мовчан Я.І. Національна екомережа. Екологічна енциклопедія: у 3 т. / Редколегія: А.В. Толстоухов та ін. – К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. – Т.2: Є-Н.С.327-328
7. Програма формування регіональної екологічної мережі Львівської області на 2007 -2015 роки. Затверджено рішенням Львівської обласної ради від 13.06.2007р.
8. Розбудова екомережі України/ Під ред.. Ю. Р. Шеляга – Сосонка. – К.: Програма розвитку ООН. Проект “Екомережі” , 1999.- 127с.
9. Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації) / За ред. Ю.Р.Шеляга-Сосонко. – Київ: Фітосоціоцентр, 2004.-70с.
10. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 61 с.
11. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 82 с.
12. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 88 с.
13. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 86 с.
14. Council of Europe, Directorate of Democratic Governance, Culture and Diversity. (2016). The Emerald Network: A Network of Areas of Special Conservation Interest for Europe (Explanatory document and compilation of relevant texts). URL: <https://rm.coe.int/168074669d> (Accessed: 11 April 2019)
15. **Krychevska D.A.**, Teslovych M. V., Rationale for the creation and planning organization of the national nature park within the boundaries

	<p>of the Borzhava mountain range. Journal of Geology, Geography and Geoecology. 2023. Vol. 32, no. 2. P. 411–425. URL: https://doi.org/10.15421/112337</p> <p>16. Кричевська Д.А. Теслович М. В., Історичні та геопросторові аспекти формування екомережі Закарпатської області / М. В. Теслович, Д. А. Кричевська // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія», 2021. – Вип. 55. – С. 299-317. DOI: https://doi.org/10.26565/2410-7360-2021-55-22</p>
Тривалість курсу	120 год.
Обсяг курсу	48 години аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин семінарських занять та 72 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>В результаті вивчення даного курсу студент повинен</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • головні міжнародні конвенції у галузі територіальної охорони природи, законодавство України та основи державного управління у галузі заповідної справи, етапи проектування природоохоронних територій • знати основні положення та завдання Всеєвропейської екомережі, правові засади створення екомережі в Україні, структуру національної екомережі України, етапи проектування регіональних та локальних схем екомережі <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вміти характеризувати систему категорій природно-заповідних територій за класифікацією МСОП, та структуру природно-заповідного фонду України • володіти методами аналізу функціонування окремих об'єктів природно-заповідного фонду України, методами оцінки репрезентативності та унікальності мережі об'єктів природно-заповідного фонду певного регіону • вміти характеризувати схеми екомереж різних територіальних рівнів, обґрунтовувати природоохоронний режим для різних структурних елементів екомережі <p>Курс «Заповідна геосозологія», як складова підготовки магістра, має сприяти досягненню передусім таких програмних результатів навчання, як</p> <p><i>ПРН 12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.</i></p> <p><i>ПРН 18. Вміти аналізувати схеми, плани та проекти планування територій з метою проектування природоохоронних об'єктів та природоохоронних зон.</i></p> <p>Крім того цей навчальний курс у комплексі з іншими забезпечує такі програмні результати як:</p> <p>ПРН 01. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.</p> <p>ПРН 02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.</p>

	<p>ПРН 03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.</p> <p>ПРН 04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.</p> <p>ПРН 05. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.</p> <p>ПРН 06. Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.</p> <p>ПРН 08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.</p> <p>ПРН 11. Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.</p> <p>ПРН 15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.</p> <p>ПРН 16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.</p> <p>ПРН 17. Вміти здійснювати комплексні геоекологічні дослідження геосистем, складати та виконувати тематичні та аналітичні картосхеми за результатами досліджень.</p>
Ключові слова	природоохоронні території, об'єкти та установи природно-заповідного фонду, екомережа, структурні елементи екомережі
Формат курсу	Очний /заочний
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подано нижче у табличній формі: схема курсу «Заповідна геосозологія» ¹
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з біології, фізичної географії, загальної екології та екологічного законодавства
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення практичних занять, а також організація самостійної роботи студентів. Вивчення дисципліни супроводжується інформаційними, ілюстративними та проблемними методами навчання.</p> <p>На практичних заняттях здійснюється роз'яснення сутності завдань і підходів до їх вирішення, а також вирішення проблемних питань. Для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких як проблемні лекції, робота в малих групах (семінари-дискусії).</p> <p>Семінарські заняття передбачають аналіз особливостей функціонування окремих природно-заповідних установ України, з'ясування їхньої ролі у збереженні унікальних і типових ландшафтів, біорізноманіття та генофонду видів; дослідження систем територіальної охорони природи у різних країнах світу.</p>
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер, дошка, крейда, папір. Для вивчення курсу необхідно володіти загально вживаними програми такими як Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Power Point.
Критерії оцінювання (окремо для	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 40 % семестрової оцінки; максимальна

<p>кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>кількість балів 40</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (1модуль): 10 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10 • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100 <p>Протягом семестру студент може набрати 50 балів. Приклад розподілу балів по темах на семінарських і практичних заняття та іспиті подається нижче².</p> <p>Під час іспиту студент може набрати ще 50 балів. Кожен студент отримує індивідуальний екзаменаційний білет, який містить запитання по кожній темі навчальної дисципліни. Для написання екзаменаційних завдань необхідний допуск, а саме наявність не менше 20 балів за поточний семестр.</p> <p>Отримані бали під час іспиту додаються до балів, отриманих на семінарських та практичних заняттях.</p> <p>Академічна доброчесність при підготовці семінарських занять: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними авторськими доповідями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у тестових завданнях є підставою для їх незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених викладачем для виконання усіх видів робіт, що передбачені курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Політика виставлення балів. Враховуються бали, що отримані при доповіді на семінарських заняттях та бали підсумкових модульних тестувань. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час семінарського заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат тощо. Будь які форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до іспиту</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «природоохоронна територія» за МСОП (IUCN) 2. Назвіть та охарактеризуйте основні функції основних категорій природоохоронних територій за класифікацією МСОП. 3. Назвіть міжнародні статуси природоохоронних територій, які надаються міжнародними організаціями. 4. Охарактеризуйте функції та територіальну структуру біосферних резерватів 5. Охарактеризуйте функції Рамсарських угідь. 6. Які функції покладені на біосферні резервати. Назвіть основний правовий документ, що визначає принципи і стратегію діяльності біосферних резерватів у світі. 7. Що таке Місця світової спадщини ЮНЕСКО? Назвіть Місця світової спадщини України. 8. Що таке Водно-болотні угіддя міжнародного значення (Список

Рамсарських Угідь)? Назвіть приклади Рамсарських угідь в Україні.

9. Назвіть та охарактеризуйте категорії природно-заповідного фонду України (за Законом «Про природно-заповідний фонд», 1992)
10. Назвіть заповідники, що розташовані у Кримських горах.
11. Назвіть національні парки та заповідники Карпат.
12. Назвіть біосферні заповідники та біосферні резервати України.
13. Назвіть національні парки та заповідники Полісся.
14. Назвіть національні парки та заповідники Лісостепової зони України.
15. Назвіть національні парки та заповідники Степової зони України.
16. Які національні природні парки та природні заповідники є найбільшими, а які – найменшими в Україні?
17. Де і коли були створені перші національні парки. Назвіть їх.
18. Дайте визначення національного парку (за МСОП, 1969).
19. Охарактеризуйте 4 моделі (типи) національних парків.
20. Як поділяються категорії ПЗФ України за рівнем підпорядкування (значенням) та рівнем втручання людини.
21. Яка заповідна категорія займає найбільшу частку за площею у структурі ПЗФ України?
22. Яка заповідна категорія характеризується найбільшою чисельністю об'єктів у структурі ПЗФ України?
23. Режим природоохоронних територій, види режимів, їх характеристика.
24. Географічні особливості розподілу “показника заповідності” України. (максимальні, мінімальні та середні показники у розрізі адміністративних та фізико-географічних областей). Назвіть та охарактеризуйте етапи створення територій та об'єктів ПЗФ національного значення.
25. Як змінювався показник заповідності в Україні протягом останніх 30 років?
26. Назвіть та охарактеризуйте етапи створення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.
27. Наукова функція природоохоронних територій, структура “Літопису природи”.
28. Екоосвітня функція установ ПЗФ.
29. Рекреаційна функція установ ПЗФ, вимоги щодо організації екологічної стежки.
30. Охарактеризуйте основні офіційні документи територій та об'єктів ПЗФ: Положення, Охоронні зобов'язання та інші.
31. Охарактеризуйте загальні вимоги щодо Проекту організації природоохоронної території
32. Екологічна мережа. Історія виникнення ідеї та основні завдання.
33. Укажіть країни, де були сформовані перші екомережі
34. У якому році розроблена схема екомережі України фахівцями «Діпромисто»?
35. У якому році була розроблена перша схема екомережі за редакцією Мовчана Я.І.? Охарактеризуйте її.
36. Яку частку земель України планується включити до екомережі (за Законом України «Про екологічну мережу України»)?
37. Базові елементи та територіальна структура екомережі.
38. Історія та сучасний стан формування екомережі України.
39. Назвіть екологічні коридори України національного рівня.
40. Смарагдова мережа. Сучасний стан та проблеми формування її в

	Україні. 41. Головні етапи розроблення регіональних та місцевих схем екомережі. Перелік планово – картографічних матеріалів.
Опитування	Опитування студентів проводиться в усній формі, у формі бесіди. Модульний контроль у формі тестування у системі Moodle.

² Приклад розподілу балів з дисципліни «Заповідна геосозологія»

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (іспит)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
3	8	5	8	3	3	3	3	3	5	3	3	50	100

T1, T2 ... T12 – теми занять

Додаткові 10 балів (за бажанням студента) абітурієнт може отримати за проходження курсу на платформі Prometheus. Добробут планети: що має знати й може вміти кожен https://prometheus.org.ua/course/course-v1:WWF+WF101+2023_T1

Для підтвердження проходження курсу студент повинен отримати відповідний сертифікат і надіслати його викладачу перед проходженням підсумкового тесту.

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
81-89	добре	
71-80	задовільно	
61-70		
51-60		
*	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

- кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

1 СХЕМА КУРСУ «Заповідна геосозологія»

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)*	Література.	Завдання, год.	Термін виконання
1-й тиждень	Тема 1. Поняття про геосозологію та заповідну геосозологію, природоохоронні території як об'єкт заповідної геосозології. Міжнародна класифікація природоохоронних територій та їх регіональний огляд.	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.: Географіка, 2003.- 306 с. 2. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання: Монографія. – Ужгород, Ліра, 2002. – 312 с. 3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 4. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С. Стойко, Е. Гадач, Т. Шимон, С. Михалик. – Львів: Світ, 1991. – 248 с. 5. Стойко С.М. Геосозологія – інтегральна природоохоронна наука. Завдання созології ландшафтів / С. Стойко // Вісник Львівського університету. Серія географічна. - 2009. - Вип. 37. - С. 11-20. Ел.рес: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2009_37_4	2 год.	1 тижд.
		Самостійна робота		Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
1-й тиждень	Тема 2. Глобальні мережі природоохоронних територій, що мають міжнародний статус ЮНЕСКО	Лекція	1. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання: Монографія. – Ужгород, Ліра, 2002. – 312 с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. World Heritage. Ел.рес.: http://whc.unesco.org/en/about/ 4. Man and the Biosphere (MAB) Programme. Ел.рес.: https://en.unesco.org/mab 5. RAMSAR SITES INFORMATION SERVICES. Ел.рес.: https://rsis.ramsar.org 6. Moodle-лекція: http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2027	2 год.	1 тижд.
		Самостійна робота		Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
2-й тиждень	Практична робота №1. Аналіз розміщення	Практична	1. World Heritage. Ел.рес.: http://whc.unesco.org/en/about/ 2. Man and the Biosphere (MAB) Programme. Ел.рес.:	2	1 тижд.

	природоохоронних територій із міжнародними статусами ЮНЕСКО в Україні	Самостійна робота	https://en.unesco.org/mab 3.RAMSAR SITES INFORMATION SERVICES. Ел.рес.: https://rsis.ramsar.org 4.Moodle-курс (лекція): http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2027	Складання картосхеми з природоохоронними об'єктами, що мають міжнародними статусами ЮНЕСКО в Україні (4 год)	
3-й тиждень	Практично-семінарське заняття №2. Аналіз системи природоохоронних територій у країнах світу (країна за вибором студента)	Семінар	1.Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання: Монографія. – Ужгород, Ліра, 2002. – 312 с. 2.Protected Planet. Ел.рес.: https://protectedplanet.net/	4	2 тижд.
		Самостійна робота		Підготовка презентації на тему: «Система природоохоронних територій країни світу» (10 год)	
3-й тиждень	Тема 3. Статус і завдання категорій природно-заповідного фонду (ПЗФ) України. Співвідношення української системи категорій природно-заповідного фонду та природоохоронних категорій МСОП	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.: Географіка,2003.- 306 с. 2.Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3.Природно-заповідний фонд. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. Ел.рес: https://mepr.gov.ua/timeline/Prirodnozapovidniy-fond.html	2	1 тижд.
		Самостійна робота		Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
4-й тиждень	Практична робота № 3. Аналіз динаміки, репрезентативності та структури ПЗФ України	Практична	1.Природно-заповідний фонд. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. Ел.рес: https://mepr.gov.ua/timeline/Prirodnozapovidniy-fond.html 2.Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С.	2	1 тижд.
		Самостійна робота		Аналіз статистичних даних щодо динаміки та структури ПЗФ України.	

			Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.	Складання картосхем розташування біосферних і природних заповідників, національних природних парків у розрізі фізико-географічних зон та адміністративних областей (4 год)	
5-й тиждень	Тема 4. Національні парки світу та України. Головні моделі національних парків у світі	Лекція Самостійна робота	1. Кукурудза М. Менеджмент національних парків: навчальний посібник / М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с. 2. Забелина Н. М. Национальный парк / Н. М. Забелина. - Москва: Мысль, 1987. - 171 с. 3. Categories, objectives and criteria for protected areas. A Final Report prepared by Com. on Criteria and Nomenclature. Com. on National Parks and Protected Areas // August 1978, IUCN, Morges.	2 Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	1 тижд.
5-6 й тиждень	Практично-семінарське заняття № 4. Аналіз функціонування національного парку або біосферного заповідника України (за вибором студента)	Семінарське заняття Самостійна робота	1. Природно-заповідний фонд. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. Ел.рес: https://mepr.gov.ua/timeline/Prirodnozapovidniy-fond.html 2. Moodle-курс http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2027	4 Підготовка презентації на тему: «Аналіз функціонування природно-заповідної установи України» (10 год)	4 тижд.
6-й тиждень	Тема 5. Природні і біосферні заповідники	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.:	2	1 тижд.

	України.	Самостійна робота	<p>Географіка, 2003.- 306 с.</p> <p>2. Кричевська Д.А., Стойко С.М. Біосферний резерват: історія формування концепції, функції, територіальна структура. Біосферний резерват «Розточчя». Ред.-упоряд. С.Стойко, А.Т. Башта, Ю.Зінько, М.Гарасім'юк/ - Львів: ЗУКЦ, 2015.-224с., 2015</p> <p>3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>4. Природно-заповідний фонд. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. Ел.рес: https://mepr.gov.ua/timeline/Prirodnozapovidniy-fond.html</p>	Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
7-й тиждень	Тема 6. Біологічні та географічні підходи до планування природоохоронних територій. Територіальна структура природоохоронних територій і природоохоронні режими.	Лекція	1. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.	2	1 тижд.
		Самостійна робота	<p>2. Закон України “Про природно-заповідний фонд (ПЗФ) України” // Екологія і закон. Екологічне законодавство України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Книга 2. – С. 293-320</p> <p>3. Кричевська Д. Еволюція концептуальних моделей функціонального зонування біосферних резерватів. Вісн. Львів. ун-ту. Сер. геогр. 2012. Вип. 40. Ч. 2. С. 44–51.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
7-й тиждень	Тема 7. Наукова, екоосвітня та рекреаційна діяльність, що здійснюється установами ПЗФ національного значення	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.: Географіка, 2003.- 306 с.	2	1 тижд.
		Самостійна робота	<p>2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>3. Збірник методичних матеріалів з питань рекреаційно-туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду. – К., 2011 – 272 с.</p> <p>4. Положення про наукову та науково-технічну діяльність природних і біосферних заповідників та національних природних парків/ - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1444-15#Text</p> <p>5. Положення про екологічну освітньо-виховну роботу</p>	Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	

			установ природно-заповідного фонду – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1414-15#n14		
8-й тиждень	Тема 8. Порядок створення територій та об'єктів ПЗФ та планування їх подальшого функціонування	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.: Географіка,2003.- 306 с. 2.Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.	2	1 тижд.
		Самостійна робота		Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
9-й тиждень	Тема 9. Основні проектувальні, офіційні документи та звітні матеріали природно-заповідних установ та об'єктів.	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник / За редакцією М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка.- К.: Географіка,2003.- 306 с. 2.Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 61 с. 3.Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 82 с. 4.Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 88 с.	4	1 тижд.
		Самостійна робота		Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	
9-10 й тиждень	Тема 10. Екологічна мережа. Теоретико - методичні засади формування екологічних мереж різного рівня	Лекція	1.Мовчан Я.І. Національна екомережа. Екологічна енциклопедія: у 3 т. / Редколегія: А.В. Толстоухов та ін. – К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. – Т.2: Є-Н.С.327-328 2.Розбудова екомережі України/ Під ред.. Ю. Р. Шеляга – Сосонка. – К.: Програма розвитку ООН.	4	1 тижд.
		Самостійна робота		Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	

			<p>Проект “Екомережі”, 1999.- 127с. 3.Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації) / За ред. Ю.Р.Шеляга-Сосонко. – Київ: Фітосоціоцентр, 2004.-70с. 4.Natura 2000 Network Viewer https://natura2000.eea.europa.eu/ 5.Emerald Network Reference Portal https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network-reference-portal#%7B%2212476970%22%3A%5B%7D</p>		
11-12 тиждень	Практична робота № 5. Аналіз регіональної схеми екомережі України (область або регіон за вибором студента)	Практична Самостійна робота	<p>1.Moodle-курс http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2027 2.Генсхема України: Територіальна організація національної екологічної мережі https://mrbu.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=5e73b68a85c4482093bbc57f61d0a84</p>	4 Підготовка презентації на тему: «Аналіз регіональної схеми екомережі області України» (10 год)	1 тижд.
12-й тиждень	Тема 11. Нормативно-правове забезпечення розроблення та обґрунтування схем екомереж України різного рівня.	Лекція Самостійна робота	<p>1.Закон України «Про загальнодержавну Програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 47. – С.405-482. 2.Закон України «Про екологічну мережу України». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 45, ст.502</p>	4 Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	1 тижд.
13 й тиждень	Тема 12. Історія формування екомережі України та сучасний стан функціонування регіональних екомереж	Лекція Самостійна робота	<p>1.Генеральна схема України. Територіальна організація національної екологічної мережі https://mrbu.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=5e73b68a85c4482093bbc57f61d0a841 2.Смарагдова мережа. Що розробляє Україна? http://epl.org.ua/announces/smaragdova-merezha-shho-rozroblyaye-ukrayina/ 3.Emerald Network - General Viewer. – Режим доступу: https://emerald.eea.europa.eu/</p>	4 Опрацювання лекційного матеріалу та відповіді на питання (4 год.)	1 тижд.